

LIST S PODOBAMI
ZA SLOVENSKO MLADINO

LETO XVI.

UREDIL
ENGELBERT GANGL

1915

V LJUBLJANI

LAST IN ZALOŽBA „ZAVEZE AVSTRIJSKEGA JUGOSLOVANSKEGA UČITELJSTVA“
NATISNILA „UČITELJSKA TISKARNA“

Pridržujejo se vse pravice do spisov, priobčenih v „Zvončku“.

VII B 35 986 f

KAZALO.

Pesmi.

	Stran
Pod božičnim drevescem. <i>A. Rapè</i>	1
Na bojnem polju. <i>Fr. Žgur</i>	2
Milko in solnček. <i>Tinče Ravljen</i>	7
Molitev. <i>Fr. Žgur</i>	8
Prošnja. <i>Davorinov</i>	14
Tolažba. <i>Janko Leban</i>	14
Stotnikovo pismo. <i>Davorinov</i>	19
Vzdih. <i>Fr. Rojec</i>	19
Obljuba Gospodu. <i>Fr. Žgur</i>	19
Iz pesmi <i>Borisova</i>	25
Pri oknu. <i>Ivan Albreht</i>	32
Majka, ne žaluj! <i>Davorinov</i>	37
Cvetka. <i>Borisov</i>	38
Junakova pesem. <i>Davorinov</i>	44
Oblačka. <i>A. Rapè</i>	49
Izletniki. <i>Drago Širok</i>	54
Molitev. <i>Fr. Žgur</i>	56
Uspavanka ribiške matere. <i>Josip Kralj</i>	61
Žalost. <i>Drago Širok</i>	66
Nikoli . . . <i>Tonče Stern</i>	67
Bitka zbesnela krvava. <i>Fr. Žgur</i>	68
Brin. <i>Fr. Rojec</i>	73
Ej, Galicija . . . <i>Davorinov</i>	78
Utrinki. <i>A. Rapè</i>	80
Na poljani. <i>A. Rapè</i>	80
Bratec je na vojno šel . . . <i>Fr. Žgur</i>	88
Sveti Jurij. <i>Fr. Rojec</i>	92
Rdeči cveti. <i>Davorinov</i>	92
Sirota. <i>Tinče Ravljan</i>	102
Oproščeni ptici. <i>A. Rapè</i>	102
Hrepenenje. <i>A. Rapè</i>	111
Uspavanka. <i>Fr. Žgur</i>	114
Anka. <i>A. Rapè</i>	117
Pomladanska. <i>Fr. Žgur</i>	121
Spomladi. <i>Fr. Žgur</i>	124
Pesem o zvončku. <i>Josip Kralj</i>	126
Maj je odšel . . . <i>Davorinov</i>	126

	Stran.
Jutranjica. <i>Fr. Rojec</i>	127
Vlakov pisk. <i>Jan Reginov</i>	127
Nagajivka. <i>A. Rapè</i>	127
Pastirček. <i>Davorinov</i>	128
Jutro v polju. <i>Davorinov</i>	140
Vsepovsod je bojni krik . . . <i>Davorinov</i>	140
Deveta kraljična. <i>Jos. Vandot</i>	145
Pričakovanje. <i>A. Rapè</i>	146
Huda ura. <i>Drago Širok</i>	146
Zvezda. <i>Jos. Vandot</i>	151
Veselje mladih dni. <i>S. Palček</i>	152
Soči. <i>S. Gregorčič</i>	169
Jelša. <i>Drago Širok</i>	170
Mali. <i>Ivan Albreht</i>	174
Upanje. <i>A. Rapè</i>	176
Ob solnčnem zahodu. <i>Fr. Rojec</i>	183
Metuljčka. <i>Jos. Vandot</i>	185
Slika. <i>Borisov</i>	185
Cerkvica. <i>Fr. Levec</i>	188
Majca. <i>Jos. Vandot</i>	193
Ptičice pojejo . . . <i>A. Rapè</i>	199
Slovo. <i>Drago Širok</i>	208
Atku naproti . . . <i>Manica</i>	209
Molitev. <i>A. Rapè</i>	212
Zrem ti v srce. <i>Anton Gaspari</i>	217
Pada tuja vihra . . . <i>Anton Gaspari</i>	218
Pozabljena. <i>Drago Širok</i>	218
Jesenske megle. <i>Jan Reginov</i>	221
Žalostna pesem. <i>Jan Reginov</i>	224
Na jesen . . . <i>Fr. Rojec</i>	224
Prekmurska pesem. <i>Drago Širok</i>	224
Rožle. <i>Jos. Vandot</i>	241
Naši grobovi na bojnem polju. <i>E. Gangl</i>	242
Pesniškemu preroku. <i>Fr. Rojec</i>	245
Jesenska pesem. <i>Davorinov</i>	248
Luni. <i>Janko Leban</i>	258
Mladini. <i>Janko Leban</i>	260
Pesem snegov. <i>A. Gaspari</i>	265
Goram. <i>Fr. Rojec</i>	269
Dolgčas v posetih. <i>A. Rapè</i>	272
Jesenski izprehod. <i>Josip Kralj</i>	272
Marijan in žoga. <i>E. Gangl</i>	280
Dvigajo peté se . . . <i>A. Rapè</i>	282
Pesem o ledenih svečah. <i>Davorinov</i>	282
Na ledu. <i>Davorinov</i>	283

Pripovedni spisi.

Krožnik breskev. <i>Coetinomirski</i>	3
K stricu! <i>L. M. Sikoljski</i>	15
Vojakove solze. <i>Ivan Stukelj</i>	26
Mati. <i>Z.</i>	30
Dva pevca. <i>Silvester Košutnik</i>	31

	Stran
Mraz. <i>Slovan Slovanov</i>	37
Dobra srca. <i>V. Z.</i>	39
Sneg. <i>Ivo Trošt</i>	40
Jež. <i>Cvetinomiški</i>	50
Pravljica o japonskem kamenarju. <i>Multatuli</i>	55
Opeharjen hudobec. <i>Mirko Košir</i>	63
Tovariš Jakob. <i>Slovan Slovanov</i>	66
Konj in krava. <i>Ivo Trošt</i>	68
Vojna. <i>Cvetinomiški</i>	74
Jožek in Marijika. <i>H.</i>	79
Vrabčeva usoda. <i>Drago Širok</i>	89, 101
Utrnila se je zvezda . . . <i>Davorinov</i>	98
Materino srce. <i>Emilija</i>	103
Pri očetu. <i>Borisov</i>	112
Pust. <i>A. Maslo</i>	114
Maj. <i>Cvetinomiški</i>	116
Majniški izlet. <i>A. Grmkova</i>	122
Kralj Matjaž. <i>M. K.</i>	125
Golobijek. <i>Cvetinomiški</i>	137
Oba noska. <i>Ivo Trošt</i>	147
Jagnje. <i>Cvetinomiški</i>	161, 210
Dom. <i>Borisov</i>	171
Materni jezik. <i>Borisov</i>	175
Moji učitelji. <i>Borisov</i>	194
Nuškina punčka. <i>A. Grmkova</i>	219
Kaj premišlja Tonček? <i>Ivo Trošt</i>	222
Razbojniki. <i>Cvetinomiški</i>	230, 253
Za očetov grob. <i>Davorinov</i>	243
Pav in puran. <i>Ivo Trošt</i>	247
Bukev in smreka. <i>Ivo Trošt</i>	248
Dosti kruha. <i>Ivo Trošt</i>	273
Jagoda. <i>Ivo Trošt</i>	283

Poučni spisi.

Čitati — dobro, poizkusiti — bolje! <i>Stric Tine</i>	9
Skladatelj Davorin Jenko. <i>Makso Pirnat</i>	33
Za morjem. <i>Sven Hedin</i> — <i>F. Palnak</i>	57, 81, 105, 129, 153, 201
Slavna bitka pri Visu l. 1866. <i>Sl. N.</i>	171
Fran Levec. <i>L. Ogorek</i>	186
Janez Saje. <i>L. Ogorek</i>	223
Jesen na Ljubljanskem barju. <i>Fedor</i>	225
Andrej baron Čehovin <i>F. E.</i>	249
Janko Leban. <i>L. Ogorek</i>	259
Ivo Trošt. <i>L. Ogorek</i>	266
General Svetozar Boroevič pl. Bojna. <i>Iv. Stukelj</i>	270

Glasba.

Zimski večer. <i>Iv. Kiferle</i>	21
--	----

Pouk in zabava.

	Stran
Zastavica v podobah. <i>Vlado Rojec</i>	20
Slovenski učitelji — junaki	21
Star kmet na bojišču	21
Kotiček gospoda Doropoljskega 22, 47, 71, 95, 119, 143, 167, 191, 213, 239, 263, 287	24
V šestnajsto leto	24
Besedna uganka. <i>Fr. Rojec</i>	45, 93
Rešitev in rešilci	45, 69, 93, 118, 141, 165, 189, 215, 237, 261, 285
Umetnik pri cesarju	46
Otroško pojmovanje vojne	46
Oče in sin — padla kot junaka	46
Rebusi. <i>L. O.</i>	69
Rdeči križ	70
Snidenje na bojišču	70
Človekoljubnost na bojišču	70
Njegove zadnje besede	70
Grmenje topov in živali	94
Moji materi	94
Otroška dogodbica o vojni	94
Otroška pisma na bojišče	94
Demant. <i>St. Krašovec</i>	118
Geometriška naloga <i>L. O.</i>	141
Prestolonaslednik Karel Franc Jožef v Pulju	142
Pes je rešil življenje	142
Pogreb 10 letnega junaka	142
Ranjen poljski dijak	142
„Roko naj mi prinese!“	142
Zastavica v podobah. <i>B. Jereb</i>	165
Vrtnar, čebele in gosence	166
Vojna v kraljestvu živali	166
1.250.000 knjig za vojake	166
Delo za „Rdeči križ“	166
Obelisk. <i>Jakica Ganglova</i>	189
Cesarjev petinosemdesetletni rojstni dan	190
Naznanilo	190
Ne igrajte se z užigalicami!	190
Angelček je poletel po bolnici	190
Koliko je še neodkrite zemlje	190
15 letni junak, ki je ujel vohuna	190
12 letno deklico zadela italijanska krogla	190
Obletnica slamnika	190
Škoda v Galiciji	214
Kako zdravijo kozaki svoje ranjence	214
Lovski dogodek med bitko	214
Oče in sin — sovražnika	214
Izum tiskarstva	214
Nov način za izdelovanje tiskarskega papirja	214
Zastavica v podobah. <i>Fr. Rojec</i>	215, 237
Dve pesmi z bojišča	238
Brambni ščit v železju v Ljubljani	238
Andrej baron Čehovin	238
Pomilovanja in podpiranja vreden slučaj	238
Žalostna smrt 13 letnega dečka	238

	Stran
14letni četovodja	238
V otroški vojni težko ponesrečil	238
Vrvce iz papirja	238
Besedna uganka. <i>Ivan Stukelj</i>	261
General Svetozar Boroević pl. Bojna	262
Nov narod pritlikavcev	262
Pes v vojni	262
Čuden slučaj	262
Beseda plemenitega duhovnika	262
Uboge ptičice!	286
Kako globoko je Jadransko morje	286
Dijaške štipendije	286
13letni učenec v vojni	286
Na bojnem polju	286
Ob sklepu šestnajstega letnika	288

Podobe.

Sebastijan Krotky	8
Herman Rudež	14
Valentin Lavbič	18
Franc Kuhar	27
Ivan Ličar	29
Davorin Jenko	36
Sneženi mož	43
Na straži	46
Izletniki	54
Divji jezdec	62
Vojaki stražijo železniški predor	65
Pričakovanje	76
Jožek in Marijika	79
Zemljevid severne Amerike	84
Stanko si je napravil butaro	91
Vinko Stopar	100
Junakov grob	104
Na odprtem morju	109
Učenke pri delu za naše vojake	115
Pastirček	128
Poletno bivališče turškega sultana	133
V dežju	136
Podmorski čoln	149
Veselje mladih dni	152
Indijančeva glava	157
Mačice	160
Devin na Goriškem	173
Vatroslav Holz	180
Naši vojaki na počitku	184
Fr. Levec	187
Cesar Franc Jožef I.	200
Mamutova drevesa	203
Atku naproti	209
V hudih škripcih	220

	Stran
Janez Saje	223
Brambni ščit mesta Ljubljane	229
Tolmin ob Soči	234
General Boroevič	246
Andrej baron Čehovin	252
Janko Leban	259
Ivo Trošt	268
Orešje poleg Cola	276
Marijan in žoga	280
Dva vojaka iz srednjega veka	284

Štev. 1.

V Ljubljani, 1. prosinca 1915.

Leto XVI.

Pod božičnim drevescem.

1.

Aj, tisoč mi luč tam z drevesa žari,
 ah, tisoč z njih gleda očetnih oči,
 in mamice mile obrazek
 zre v me, da potresa me mrazek
 veselja, ki ga le ljubezen rodi. . .
 In bratcev in sestic božični nasmeh
 igra se po smrečice svetlih vrheh.
 Očetu in mamici sije obraz,
 ko gledata srečno-vesela na nas.
 Veselje vam vsem, kar vas tukaj stoji
 pod drevcem božičnim, nocoj naj žari,
 saj danes tajnostna božična gre noč
 do sel, mest bogatih, do skromnih koč.

Darove prinaša,
 boleti odnaša,
 potaplja skrbi
 v svoje svetle oči.

O, Božič ; o, starši ! Kako sem vesel,
 najrajši vse skupaj takoj bi objel !
 No, lepe so lučce, ki gori bleste,
 še lepše slaščice, ki gori vise !
 Za vse, kar ta noč nam je dala,
 dobrotniki ljubljani — hvala !

2.

Tu radostna srca utripljejo nam,
 darovi bogati se sipljejo nam ;

a gori na bojni poljani
junaki so naši tam zbrani.

Li tudi pojo,
se morda bijo?

Li streha se pne jim nad trudno glavó,
gorí na poljani božično drevo?
Gori jim, gori jim božično drevo,
nad njimi dom: svetlo božično nebo.
Njih srca so divna božična luč,
do njih vladar ima preljubljeni ključ;
drevo so najlepše zažgali,
ki zanj se, za dom bojevali.
Tu radostna srca utripljejo nam,
darovi bogati se sipljejo nam:
z dreves vse najboljše zberimo,
junakom tem našim pošljimo!
Da tudi njim lepa božična bo noč,
junakom tem našim v pomoč, na pomoč!

Andrej Rapè.

Na bojnem polju.

*Temna, silna ptica kroži v zraki,
v polju ravnem boj bijó junaki;
sablje bliskajo, grme topovi,
v boj rjové srdit in vedno novi.*

*Od srca do belega tja čela
roža-kri je zakipela vrela. —
Slednjič še oko odpre se tužno,
vzdihizprsdoplulnastranjejužno.*

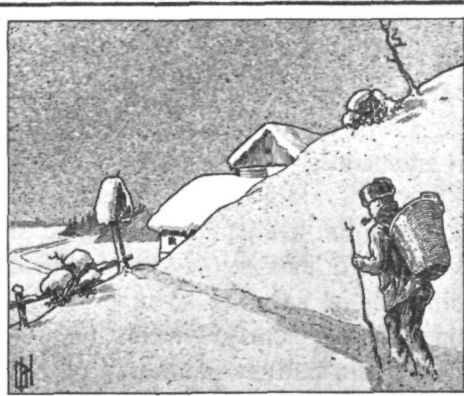
*Hej, topov rjovenje k svatbi kliče,
smrt izbira v polju si mrličé! —
Od topov, pod konjskimi kopiti
v vrsti nepregledni vsi leže ubiti ..*

*Tam doma je mati v sobi tihí,
vro za sinom ji molitve, vzdihí:
Vzdiha dva od severa in juga
v tožnem srečanju objame tuga...*

*Temna ptica, vran z višine pada,
sede na krvava prsa mlada:
kljun zasaja v prsa ostrorezni,
zasadi v srcega, v hram ljubezni...*

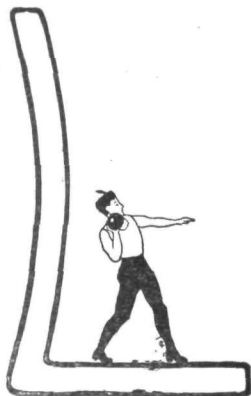
Fran Žgur.

CVETINOMIRSKI:

Krožnik breskev.

ičkali smo koruzo. Na majhnih, križem sobe razpostavljenih stolčkih smo sedeli domači, za pečjo na klopi pa je čepela soseda Julka, starikava, a vkljub temu priljudna ženica z velikimi očali na nosu. Ročno je šlo delo izpod rok, iz ust je gladko in neprenehoma tekla beseda; posebno Julka je mnogo govorila. Mirno je svetila pod začrnelim stropom petrolejka; samo kadar je brezpokojni jesenski veter zunaj malo močneje potrkal na stekla v oknih, se je plamen v zakajenem cilindru komaj vidno zganil in se nagnil nekoliko vstran.

Julka je pripovedovala to-le:

V mladih letih sem služila na Dunaju pri jako imenitni gospodi. Gospod je bil uradnik v najlepši moški dobi, vedno elegantno oblečen, finih manir, gospa mlada, neizmerno lepa ženska, lic tako mlečnobelih in nežnih, kakor jih nisem videla potem nikoli več. Imela sta samo enega otroka, majhno hčerko; veselje in ponos staršev je bila Amanda, zaklad, ki ga je čuvala ljubezen matere in očeta v toliki meri, da skoraj ni bilo mej tej srečni ljubezni... Komaj pet let pa je bilo deklici, ko jo vrže nena doma huda bolezen na posteljo. Strašen udarec je bil to za njene starše, posebno za mater. Cele dolge noči je prejojala mlada gospa ob bolni hčerki; ilteč, nad bolnico sklonjena, je z vročimi solzami močila otrokov obraz. »Amanda, mein liebes Kind!« — Tudi gospod je imel oči vlažne, kadarkoli je prišel iz urada domov. A vse zaman; Amandi se je zdravje vedno bolj slabšalo; ne zdravniki, ne vzdih staršev niso nič pomagali.

O mraku sem stopila nekoč v gospejino spalnico. Gospe same takrat slučajno ni bilo doma, tudi gospoda še ni bilo iz urada. Tiho sem stopala

po mehkih, pisanih perzijskih preprogah do postelje, kjer je ležala kakor umirajoč angelček sredi paradiža Amanda. Deklica je spala; na njenem belem, od hudobnega sveta še nedotaknjenem obrazu nisem mogla razbrati nikake bolesi; nasprotno — celo odsev sladkih sanj je valoval na njem. Zavrtela sem gumb v steni — v mračno sobo je rekoma planila trepečoča električna svetloba. Umirajoči angelček sredi paradiža se je hipoma zganil; Amanda je odprla svoje dolge, košate trepalnice, zakaj ščemela jo je svetloba; njene roke pa se niso zgenile, kakor tudi njeno telesce ne. Sklonjena nad njo, sem jo pričela poljubljati na čelo, na oči in na lica; zakaj tudi jaz sem nadvse ljubila tega otroka. Takrat je Amanda hipoma zaihtela. Ko sem jo vprašala, kaj želi, je povedala, da bi rada breskev. Obljubila sem ji, da bom izpolnila njeno željo; in otrok je utihnil. — Šele zvečer mi je razodela gospa, česar prej nisem vedela: Da je imela Amanda že od nekdaj izmed vsega sadja najrajša breskve. In gospa sama se je začudila, da ni bila že prej postregla otroku z breskvami...

Drugi dan sem bila že navsezgodaj na sadnem trgu. Prav lepo sem si bila izdelala na tihem načrt: Breskev kupim Amandi, tistih žlahtnih, rumeno nadahnjenih, tako okusnih in dišečih, da bi jih jedli še angelci, če bi imeli zobe. In doma zložim breskve na najlepši krožnik, ki ga ponesem koj Amandi; to bo otrok vesel!... S takimi lepimi mislimi sem stopila k prvi branjevki na trgu: »Breskve!« — Branjevka se je samo zahohotala. — »No, breskve, mamca! Ali ste gluhi?« sem rekla še enkrat. Toda čudo nad vsemi čudi! Branjevka je hipoma zresnila svoj obraz in se z osornim glasom okrenila proti meni: »Ali se mislite norčevati iz mene?.. Sredi zime, pa sveže breskve, in to celo v takem mestu kakor je Dunaj?« — Šele tedaj mi je postalo vse jasno: V resnici — pod nogami mi je hreščal sneg... Toda vkljub temu sem se čudila, ne vem, komu bolj, ali bolj sama sebi ali branjevki ali zimi... Da je mogla navezati Amanda moje misli nase tako, da sem bila skoraj pozabila, kako se vrti svet!... Še sama sem se morala smejati... In vendar, iz lastnega žepa bi bila rada dala krono za eno samo breskev, če bi bila takrat le kje naprodaj. Ali ni mi bilo dano, da bi bila napravila Amandi to veselje...

Doma sem s svojo žalostno novico presenetila najprvo gospo, potem še otroka.

»Saj res!« je zalomila gospa z belimi rokami po zraku. »Popolnoma smo pozabili, da se pozimi na Dunaju nikjer ne dobi svežih breskev.«

Amanda pa se ni dala utolažiti. Ni ji šlo v glavo, da ni zunaj poletja ali jeseni, da je ravno zima, da torej ni mogoče dobiti breskev. Za trdno je bila prepričana, da je na sadnem trgu vse polno zabojev s samimi breskvami, ki diše tako opojno in prijetno. Medtem, ko je kril debel sneg strehe in ulice, ji je skozi okna v posteljo dišalo le po breskvah...

Opoldne pri kosilu pa se je k sreči domislil, gospe in meni v največjo tolažbo, gospod sam nečesa pametnega.

»Veš kaj, Fanny, Francu bom pisal, pa bo dobila Amanda breskve. Saj na Laškem je, kakor pravijo, večna pomlad.«

Tako je rekel gospod in koj po kosilu je pisal svojemu prijatelju na Laško.

Bolnik ne pričakuje ozdravljenja tako željno, kakor smo pričakovali tedaj mi breskev za Amando. Z vsakim dnem se je zgrnila na nas večja tesnoba in radovednost; zakaj zdelo se nam je, kakor da je že vsak prihodnji dan lahko usodepoln ključ za vrata bodočnosti... V svoji otroški pameti si Amanda že ničesar več ni želela kakor edinole breskev, tistih najlepših, rumenih; govorila je, da jo bodo breskve ozdravile... In tako smo se tudi drugi nalezli Amandinega mnenja, si nehote vtepli v glavo, da bodo napravile breskve morda čudež; zato smo neizmerno težko čakali.

Pet dni je že preteklo tako; pet dni nestrpnega pričakovanja — dolga večnost. Ali breskev še vedno od nikoder. Na naše duše je legel top strah in nas je tiščal k tlom:

»Morda pa tudi na Laškem nima nihče več niti ene breskve prihranjene!«

Topi strah se je razlezel v žalost, ki nas je davila kakor močne železne pesti. Hudih slutenj polna, je postajala gospa od dne do dne bolj nervozna in nemirna, dasiravno se Amandina bolezen prav nič ni poslabšala.

Ali še tisti večer se je zgodilo, treščilo je kakor silna gora na nas. Večerjali smo, ko je iz spalnice hipoma in nenadoma poklicalo s tenkim, boleznim glasom:

»Mama!«

Mrtvaška grozota, strašna, kakor je strašnejše nisem dihala nikoli več pozneje, je zazevala iz te edine besede.

Skokoma, obadva hkrati, sta planila gospod in gospa izza mize in drvela v spalnico; za njima še jaz.

»Amanda!«

Umirala je... Pred očmi se mi je stemnilo... Tri ure je umirala, ona, Amanda, veselje in ponos staršev, pred materinimi in očetovimi ljubečimi očmi je umirala. Ni besed, ki bi mogle popisati mrtvaško razrušenost, ki je bila takrat v nas vseh! Kaj sta čutila mati in oče ob svoji umirajoči hčerki, nisem mogla dognati; samo toliko pa vem za gotovo, da se jima je obema zdelo, kakor da se pogrezata v zevajoč, brezdANJI prepad, vedno niže in niže, črnemu obničju, ki nima ne začetka ne konca, v nenasitno žrelo...

Ko sem se kakor po dolgi dremavici vzdramila, sem klečala na tleh, v očeh solze.

»Mrtva! Mrtva!« — — —

Gospejin krik je bil, ki me je bil potisnil na tla in me obenem zbudil iz otopelih misli. Ozrla sem se. Na postelji, nad mrtvo hčerko, sta z iz-

tegnjenimi rokami, glasno ihteč, slonela gospod in gospa, glavi kakor mrtvi globoko na prsih. Kamen bi bil moral oživeti ob njenem joku; Amanda ni oživila...

Drugo jutro dopoldne, ko na breskve že nihče več ni mislil in smo stali molče, z rosnimi trepalnicami, ob mrtvaškem odru Amande, smo dobili po pošti nepričakovano majhen zabojček.

»Prepozno!« smo zavzdihnili skoraj vsi obenem. Bile so breskve z Laškega...

Res sem zložila, kakor sem bila nameravala že teden prej, breskve lepo na krožnik, a ne za Amando, ampak za njene pogrebce. Zakaj nihče izmed nas, ne gospod, ne gospa in ne jaz, se ni dotaknil tega južnega sadja, ki si ga je bila Amanda tako močno želela v svoji bolezni.

* * *

Julka je utihnila; ozrl sem se na skrivaj nanjo in sem zapazil, da so njene oči rosne. Za hip so obtičali koruzni štorži napol zličkani v naših rokah, kakor na ukaz nam je zaštalala vsem beseda. Grobna tišina nas je objela; v tej grobni tišini pa je kakor z ostrimi bucikami kljuvalo na naša srca... Ali kmalu se je povrnila med nas prejšnja veselost, pozabili smo na Julkino povest, pozabili na Amando, in pogovor je drdral živahno po svojem starem tiru naprej.

Pozno je že bilo. Vrata v sobo so se odprla in mati je prinesla na mizo nekoliko povečerka — krožnik breskev. Kakor da je bila mati čula Julkino povest in nam samo zategadelj prinesla breskev; a mati je bila dozda vendar zunaj, v kuhinji... Zganili smo se in se začudili; samo v toliko je vplivala na nas Julkina povest. Nato smo se vsi glasno posmehljali — tistega smeha si še zdaj nikdar ne morem razložiti: bil pa je to smeh, nevreden odveze, smeh, sam na sebi sicer nič grd, toda pri spominu na Amando sramoten in gnusen predhodnik greha — Julka sama pa je vzkliknila:

»O, kako lepe breskev imate pri vas!«

In planili smo h krožniku, ki je bil kmalu popolnoma prazen. Ozrl sem se, zopet na skrivaj: Na Julkinem velem obrazu se je kakor vesel razposajenček prevračal zadovoljen smehljaj; tudi ona je jedla breskve, tudi ona je pozabila na Amando.

Ponoči me je predramilo iz spanja hipoma votlo grmenje. Skozi široko lino je zapihal v svisli leden veter, ki je rahljaj in razmetaval že tako zrahljano suho seno okrog mojega ležišča name, da so me prijetno ščegetale dolge dišeče bilke po vratu in po razgaljenih prsih. Pomencal sem si oči in vrgel odejo razse; vroče mi je bilo — nov greh se je dramil v moji duši iz spanca, predramil se je naposled docela. Nov greh? Mencal sem si oči naprej; ali greh ni hotel zbežati iz duše, četudi se je kakor močerad leno plazil iz kota v kot, da bi pobegnil. Spomnil pa sem se na Amando in na breskve iz Julkine povesti, in hipoma sem se jel zavedati svojega novega greha.

»Kakor tisti njeni pogrebci — tako sem storil! Njen spomin sem onečastil — ne smel bi se bil dotakniti breskev, včeraj ne!«

Vedno bolj me je težil ta novi greh; nič več nisem mogel zaspati. Po kolenih sem se skobalil z ležišča do line in sem zastrmel venkaj v noč. Jatoma so drveli črni oblaki nad dolino, iz neba na zemljo so sikali krvavi bliski, grom za gromom je osorno bobnel od gore do gre; kakor kače s strupenimi, na smrten pik pripravljenimi žreli so se mi zazdeli tisti sikajoči bliski.

»Odkod ste? No, pa saj vas poznam... Kače!«

Sam svojega glasu sem se prestrašil; ali ravno zato, ker so se mi zazdele lastne besede tako tuje in neznane kakor iz drugega sveta, sem nadaljeval:

»Če ste že njo, dajte, pičite še mene, ki sem ji storil krivico! Čemu čakati?... Več je bila vredna kakor jaz, pa ji niste prizanesli...«

Bliski so v žarečih presekih križali nebo dalje, sikali z razklanimi želi mimo line, ali mene ni nobeden pičil.

Od srda razgret sem se vrnil trepetaje nazaj na svoje ležišče. Greh, ki je bil begal poprej v moji duši, se je že dodobra umiril; šel je spat, da se zbudi zjutraj iznova in prične še bolj glodati; ali pa se je izpremenil v nič in me ne bo nikoli več nadlegoval — kdo ve?... Počasi so mi lezle trepalnice na oči, toda spanca ni hotelo biti: venomer je grmelo zunaj — Bog se je kregal nad pregrešnim svetom. V polsnu se je prikazala pred mojimi očmi Amanda, prebodena od bliska, obdana od hropečih oblakov; vsa bela je bila, vsa smehljajoča, še v smrti lepša kakor angelček. Obšla me je globoka žalost... Amanda, sestra draga po Adamu in Evi, odpusti mi grešniku! Amanda, sestra mila, kje je tvoj mladi grob? Kdaj pridem za teboj jaz?...

Milko in solnček.

*„Zlati solnček, daj, pokukaj zopet
skoz oblake kakor svoje dni!...
Ah, ne vem, kaj sem se ti zameril,
da te, solnček, nič več k meni ni!...“*

*Daj, posveti, pa poglej skoz megle!
Ti ne veš, kako mi je dolg čas!
Veš kaj? Da se malo poigrava,
pridi, pridi enkrat k meni v vas!...“*

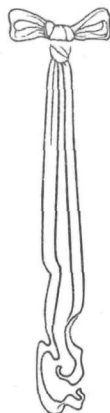
*Res je slišal Milka zlati solnček
in pregnal na zemlji tih je mrak,
pa nasmehnil se v pozdrav je Milku,
a nato se zopet skril za siv oblak...*

Tinče Ravljen.

Sebastijan Krotky,
učitelj v Poljčanah, se je
bojeval na južnem bojišču
in utonil v reki Drini.

Molitev.

Gospod, kdor ljubi Te — se smeje;
ko solnce žge poletne dni,
mu ne suši se jezik žeje —
pomlad veselo gostoli,
kot ptica vrhu veje —
živi in dela in zaspi. . .
S hitrostjo prišumiš oblak,
strmi za Tabo zvezdic roj;
tolažiš jo, ko mati plaka,
in sina spremljaš ji na boj. —
Za žgočim dnevom noč je vsaka
poljuba Tvojega pokoj. . .

Fran Žgur.

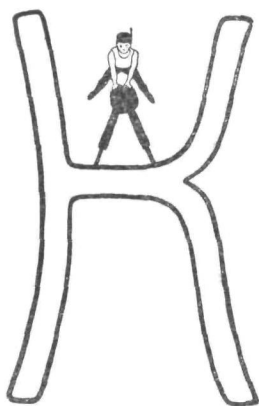

STRIC TINE:

Čitati — dobro, poizkusiti — bolje!

(Dalje.)

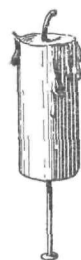
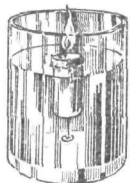
17. Čuden svečnik.

o bi imel toliko srebrnih kron, kolikor sem že videl svečnikov, bi kupil vsem Zvončkovcem novoletno darilo. Pri nas doma v podstrešju leži še danes železna kljuka, ki so vtikali vanjo prižgane trske. Tej kljuki so rekli svečnik. Ob taki svetlobi je predla in šivala in pripovedovala povesti še moja mamica. Ej, takrat je bila mlada, danes pa nima več daleč do osem-desetih. Gospodinja, ki sem stanoval pri njej kot dijak, je vtaknila svečo v izvrtano repo. Rekla je, da je tak svečnik najbolj pripraven in poceni. Po svetu je pa tudi železnih in bakrenih in srebrnih pa zlatih svečnikov. Morebiti so samo pozlačeni. Kdo ve!

Svečnik, ki vam ga hočem pokazati, ni baš lep. Tudi pripraven ni bolj od drugih svečnikov. Zanimiv pa je, zakaj sveča mu ne stoji v luknji, ampak v vodi. Pa gori in dogori.

Vzemite navadno kupico in jo napolnite z vodo! Poiščite nato kos sveče in jo obtežite na spodnjem koncu z žrebljičem! Ta ne sme biti prevelik (sl. 40.). Žrebljič pritrdite najlaglje, če mu razgrejete konico in jo porinete prilično 1 cm globoko v svečo, pa počakate, da se ohladi in trdno prime. Denite sedaj svečo v kozarec! Sveča se postavi v vodi navpično tako, da moli nje zgornji konec nad vodno gladino. Lahko jo prižgete. Sveča gori, gori, vi pa gotovo čakate, kdaj prigori do vode in ugasne. Pa ne! Gori venomer, in plamen je tik nad vodo.

Slika 41. Konec z žrebljičem se pa boljinbolj dviga proti vrhu Slika 40.

(sl. 41.). To se godi dotlej, da zadnji košček sveče ne prenese več žrebljiča, pa utone z njim in ugasne.

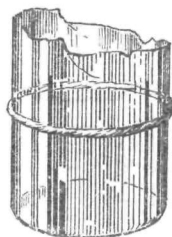
Sveče so namreč narejene iz loju podobnega stearina, ki je laglji od vode in plava na njej kakor mast. Ker je sveča popolnoma enakomerna, ima težišče nekje v sredi. Zato se ne postavi v navpično smer, če jo vržete v vodo. Ko ste jo pa obtežili z žrebljičem, se je pomaknilo težišče proti onemu koncu. Že vidim, da bi sami radi povedali dalje. A zakaj ne dogori sveča do vode in ne ugasne? To je prav preprosta uganka. Čim dlje gori sveča, tem laglja je. Ker pa tudi najmanjši košček stearina plava na vodi, se pomakne vsa sveča za toliko proti vrhu, kolikor je je odgorelo.

18. Kako prerežemo steklenico.

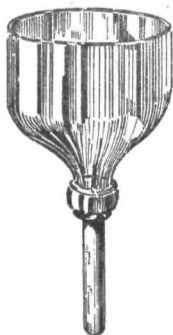
Pri svojih poizkusih potrebujete različnih posod, ki jih nimate vselej pri rokah. Naučiti vas hočem, kako si jih na lahek način pripravite.

Često ubijete steklenico. Nato solze, zle besede ali še kaj. Vse to pozabite, ubito steklenico vržete na grobljo, pa konec. Na svetu je steklenic na kupe!

Malokdaj se ubije steklenica tako, da bi bile same črepinje. Odbiti je samo vrat, in trebuh je cel ali pa narobe. Če je eden ali drugi konec ohranjen, ga lahko uporabimo. Treba je le ubiti del gladko odrezati. V ta namen privežete na onem mestu okrog steklenice debelo volneno nit in jo napojite s špiritom (sl. 42). Nato jo zažgite. V tem, ko gori nit, držite steklenico vodoravno in jo vrtite, da se enakomerno razgreva. Ko dogoreva s špiritom napojena nit, vtaknite steklenico hitro v škafo vode. Če ste delali količkaj pravilno in spretno, začujete rahel tresk. Steklenica je odrezana gladko kot z demantom.

Slika 42.

Slika 43.

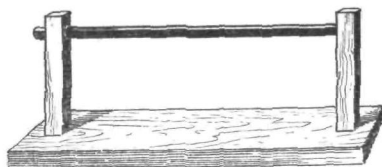
Če je ohranjen spodnji del steklenice z dnom, naredite na ta način kozarcu podobno posodo, ki jo uporabite za marsikaj. Iz ubite steklenice, ki ima ohranjen vrat in nekoliko trebuha, lahko naredite prav pripraven lij. Ko ste steklenico primerno prirezali, vtaknite v vrat prevrtano bezgovo cev, pa je lij gotov (sl. 43.). Da cev bolj drži, zamažite špranje ob vratu s pečatnim voskom, ki ste ga raztopili v špiritu.

Sedaj bi vam moral še povedati, zakaj počí steklenica tako lepo ob volneni niti. Preden vam ustrezem, naredite sledeči poizkus!

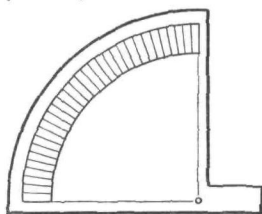
19. Kako učinkuje toplota?

Sedajle pozimi je naša največja prijateljica peč. Zakurjena seveda! Nezakurjene peči niti ne pogledam. Ob zakurjeni peči se da tako lepo sedeti, pripovedovati in razmišljati. Zakaj bi ob peči ne razmišljali nekoliko o toploti in nje učinkih? In tudi delati se da prijetno. Ko sem bil majhen, sem imel v zapečku in na peči tvornico za najrazličnejše izdelke.

Prerežite si približno 25 cm dolgo, 5 cm široko in 2 cm debelo deščico. Z nožem ali obličem pripravite nato 1 cm debelo in 15 do 20 cm dolgo kvadratno ravnilce, pa ga prerežite tako, da dobite dva enako dolga stebriča. Pri ključalničarju si izprosate sedaj 20 cm dolg kos železne žice, ki je vsaj 5 mm debela, ravna in na koncih gladko pripiljena. Morebiti imate tako žico kje doma, pa tudi pilo. Potem si lahko pripravite ta kos sami. Skozi prvi stebrič prevrtajte 1 cm od konca luknjo tako, da pojde žica prav lahko skozi. Drugi stebrič izvrtajte na enakem mestu le toliko, da lahko pritrdite železno palčico v luknji. Oba stebriča pribijte sedaj v razdalji 18 cm na deščico in vtaknite železno palčico v luknjo v prvem stebriču tako, da sega do drugega stebriča! Tam jo pritrdite v luknji (sl. 44).

Slika 44.

Slika 45.

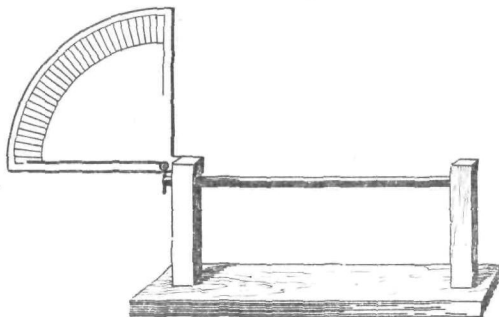
Narišite na močno lepenko ali na tanko deščico četrt kroga, ki mu meri polmer 15 cm. Izrežite ga tako, da ostane ob središču 3 cm dolg jeziček. Če ste izrezali četrt kroga iz deščice, jo prevlecite z belim papirjem. Potem razdelite krožni obod v poljubno število delov. Označite dele s črticami, ki jih narišite v smeri proti središču (sl. 45.).

In sedaj kazalec! Tega naredite iz navadne žice, ki ste jo navili nekolikokrat na tanek žrebljič. Daljša ročica bodi prilično 14 cm, krajša pa komaj 5 mm dolga (sl. 46.). Kazalec pritrdite z žrebljičem v središču prej izgotovljenega merila tako, da se lahko vrti in da kaže z daljšo ročico na prvo črtico ob oboju, druga ročica pa molí navpično navzdol. Merilo pribijte nato k onemu stebriču, ki molí skozi njega železna palčica. Krajša ročica naj se opre pri tem ob pripiljeni konec palčice (sl. 47.). Zanimiva priprava je gotova.

Slika 46.

Preskrbeti si morate še gorilec. V to vam služi steklenica za tinko. Tako steklenico pomijte in jo napolnite s špiritom. Namesto zamaška ji vtaknite v vrat cevko iz ploščevine, ki ste jo na zgornjem koncu podolgem narezali in zvezdasto razperili. S

Slika 47.

pomočjo 48. slike si prav lahko naredite tako cevko. Skozi cevko vtaknite namesto stenja šop volnenih niti, pa imate gorilec, ki vam bo često v pomoč.

Prižgite gorilec in ga postavite pod železno palčico na prej dovršeni pripravi. Opazujte kazalec! Čimbolj se razgreva železo, tembolj se pomika daljša

ročica preko črtic navzgor. Ko pa odmaknete gorilec, in se železo ohlaja, zleze kazalec zopet na prejšnje mesto nazaj. Na tej pripravi vidimo torej, da se telesa ob naraščajoči toploti raztezajo, pa se zopet krčijo, ko pojema toplota.

Slika 48.

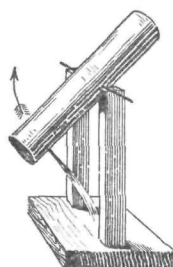
Sedaj tudi vemo, zakaj često ne moremo odpreti vratc na zakurjenem štedilniku. Prav tako vemo, zakaj razgreje kovač obroč, preden ga nategne na kolo, pa še marsikaj. Ali veste, kako odpremo pretrdo zaprto steklenico, ki ima steklen zamašek? Tudi prejšnji poizkus nam je sedaj jasn. Ko ste zažgali s špiritom napojeno nit ob steklenici, se je polagoma razgrelo in raztegnilo steklo na onem mestu. Ko pa vtaknete steklenico v vodo, se steklo v hipu ohladi in skrči. Krhko steklo pa ne prenese tako hitrega gibanja in — poči.

20. Turbina.

Ali vas ne vesele igrače, ki se same gibljejo? Jaz sem nad vse ljubil take priprave. Ob kolesu, ki mi ga je gnala voda, sem pozabil lakoto in žejo in — kravo, ki je šla grešit na sosedovo njivo. Seveda, pozimi doma je bilo težje. Obesil sem nad pečjo zvonec, pa sem zvonil poldan in avemarijo. Na materin kolovrat sem postavil možica, ki je brusil pipec. Mami se ni hotelo goniti mojih strojev, pa me je okrcala. Pribil sem na steno ob uri drugega možica, ki je mahal z nogami in z rokami. Pa se je ustavila ura, in sva zaorala z očetom brez pluga.

Da ne boste delali podobnih neprilik domačim ljudem in da si obenem tudi kaj pridobite za življenje, vam opišem pripravo, ki se tudi giblje, pa ni navezana ne na kolovrat in ne na uro.

Navijte na debelo palico nekoliko leg časopisnega papirja in zlepите posamezne lege. Ko se je lepilo osušilo, imate lepo papirno cev, ki jo lahko snamete s palice. Zamašite cev na spodnjem koncu s probkovim zamaškom. Prav pri zamašku napravite ob strani luknjico. Nato jo nasadite nekoliko nad sredino na pletilko, da je zamašeni konec spodaj. Podprite pletilko na obeh koncih, da se cev lahko vrti kot top, ki je naperjen navpično v zrak. Sedaj zamašite luknjico in napolnite cev z vodo. V hipu, ko odmašite luknjico, šine iz cevi curek vode, cev se pa na pletilki zavrti v nasprotno smer (sl. 49).

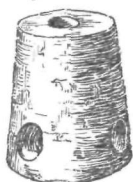

Slika 49.

Zakaj se je zavrtela cev? Voda, ki je v njej, pritiska na vse strani ob steno. Ko ste odmašili luknjico, odteka voda na onem mestu, in pritisk neha. Na nasprotni strani cevi je pa ostal pritisk neizpremenjen. Ta primora cev, da se zavrti v nasprotno smer. In sedaj poizkusite narediti turbino!

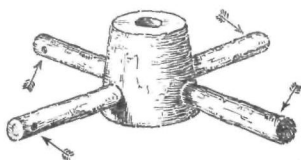
Preskrbite si cilinder, kakršnega ima navadna petrolejka, pa lončeno skledo, ki meri prilično 30 cm v premeru. Iz prst debele brezgove veje izdelajte štiri po 12 cm dolge, znotraj in zunaj snažno uglajene cevke. S primernimi zamaški trdno zamašite vsako cevko na enem koncu. Zamaški pa

ne smejo segati nad 1 cm daleč v cevke. Vzemite nato probkov zamašek, ki je tako velik, da lahko zamašite z njim cilinder na ožjem koncu, in da sega še 2 cm daleč iz njega. V oni konec zamaška, ki moli v cilinder, izvrtajte 1 cm debelo luknjo. Ta pa ne sme segati prav do nasprotnega konca. Z njo v zvezi so štiri navzkriž stoječe luknje, ki jih izvrtate v zamaškov obod blizu nasprotnega robu (sl. 50). V vsako izmed teh štirih lukenj vtaknite po eno cevko tako, da moli zamašeni konec cevke iz zamaška (sl. 51.). Sedaj razbelite na špiritnem gorilcu debelo pletilko

Slika 50.

in prepalite z njo 1 cm od zunanjega konca na vsaki cevki luknjico. Pomnite, da morajo biti vse luknjice na strani cevk in vse obrnjene v isto smer, kakor sem označil na sliki s strelicami.

Slika 51.

Vtaknite sedaj zamašek v ožji konec cilindra.

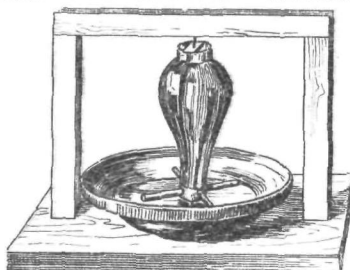

Slika 52.

Nato namažite skrbno ves zamašek ob steklu in ob cevah s pečatnim voskom, ki ste ga razstopili v špiritu, da voda ne dobi nepotrebnih izhodov. Na sredi spodnje strani prilepite še kepico pečatnega voska in naredite vanj z razgreto pletilko plitvo jamico za tečaj. Na drugi strani cilindra naredite tečaj tako, da uprete v odprtino prevrtano deščico (sl. 52.).

Popisati bi vam moral še stojalo. A kdor pogleda 53. sliko, vidi, da je stojalo sestavljeno iz temeljne deske, ki stoji na njej skleda, iz dveh navpičnih stebričev in povprečnega slemenca.

Tečaji so prav preprosti. Na dnu sredi skleda prilepite s pečatnim voskom žrebelj. Glavica mu bodi prilepljena, konica štrli navzgor. Ta konica sega v jamico sredi zamaška na spodnjem koncu turbine. Zgoraj zabijte skozi slemence drug žrebelj, ki doseže luknjico v deščici vrhu cilindra.

Slika 53.

Napolnite turbino z vodo. Takoj sikne v tankih curkih iz prepaljenih luknjic koncem bezgovih cevk. Pa ne samo to! Turbina se zavrti in se vrti, dokler je kaj vode v cilindru. Ker vodo lahko venomer zajemate iz skleda, pa jo vlivate v turbino, se ta vrti, dokler se vam ljubi.

Poleti ponese vso pripravo pod žleb na studencu. Seveda je tam skleda nepotrebna. Ali bi znali na podlagi prejšnjega poizkusa razložiti, zakaj se vrti turbina?

(Dalje).

Prošnja.

Potrkej, zvezda, na okence
in mamici moji povej,
da vrne njen sin se, ko listje
poslednje odpade z vej.

Nikar ne povej ji resnice,
da moram umreti sedaj!
Naj čaka me mamica skrbna,
naj upa, da pridem nazaj . . .

Davorinov.

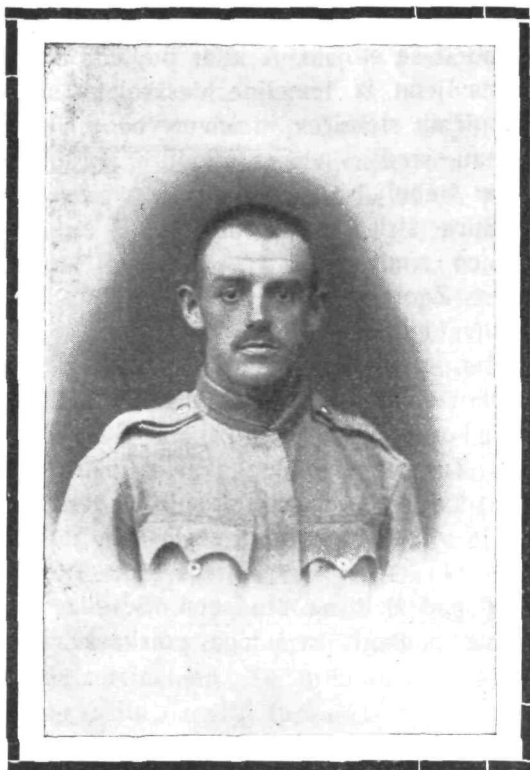

Tolažba.

Naj ti bridkost srce ujeda
in naj besni nesreč vihar:
ti ne povešaj mi pogleda,
duha ne kloni mi nikar!

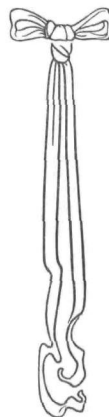
Vzdiguje glavo bilka vsaka,
k nebesom gleda slednji cvet —
ti tudi, najsi duša plaka,
zaupno vpiraj tja pogled! . . .

Janko Leban.

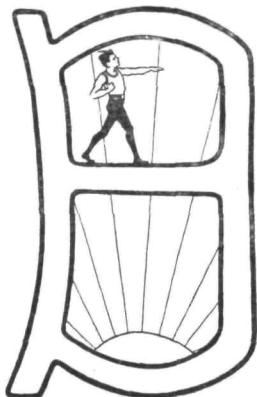
Herman Rudež,

nadučitelj v Dekanih pri
Kopru, se je bojeval na
severnem bojišču in je
umrl v bolnici v Kremsu.

L. M. ŠIKOLJSKI:

K stricu!

ožične počitnice so se pričele. Kolarjev Andrej je hitel vesel na svoje stanovanje, vzel svoj zavitek, ki ga je bil že pred par dnevi naredil in jo ubral po sneženi cesti peš proti domu. Kako moško je korakal! Zakaj pač ne bi, saj je že v prvi latinski šoli, kar pomenja po njegovem mnenju več kot hruške peči.

V duhu si je predstavljal, kako ga bodo doma sprejeli. Veselil se je orehovih potic in drugih dobrih stvari, ki jih v mestu prav malo pokusi. Veselil se je pa tudi, da se vsaj za nekaj dni iznebi sitne gospodinje, ki stoji vedno za njim in ga priganja k učenju, dasi se že časih nauči za dva dni naprej. Doma jim bo razlagal, kaj se je že vse naučil v šoli, kar strmeli bodo ob njegovi učenosti. Še razumeli ga ne bodo, ko jim bo povedal kaj latinskega. Tudi strica pojde te dni obiskat, ki mu gotovo podari kako krono, za katero si bo kupil kaj lepega.

V različne misli zatopljen je korakal dalje. Kar se mu zazdi, da sliši za seboj voz. Postane, nategne ušesa in posluša. Res, nekdo se pelje za njim ... »Počakam«, si misli, »znabiti je kdo domačih in me vzame na voz, da se popeljem.« Voz pridrdra bliže, in v osebi voznikovi spozna domačega sosedu.

»Oče, dovolite, da se peljem z vami?«

»O, ti si, le brž skoči k meni!«

V trenutku je bil na vozu. Odložil je svojo culico in si zavil noge v odejo. Pogovarjala sta se z voznikom o tem in onem, dokler se nista približala domači vasi. Pred hišo je stal Andrejev oče s pipo v ustih. Ni se malo začudil, ko vidi sina že doma. Mislil je namreč šele drugi dan iti v mesto po njega. Vedel pa ni, da gre sosed v mesto, ker se je bil odpeljal že zarana.

»Hvala lepa, sosed, da si ga pripeljal,« se je zahvaljeval oče, »si mene rešil jutrišnjega pota. V tem mrzlem vetru in snegu se človek nič rad ne vozi. Pridi k nam kaj povasovat te dni!«

»Bom, če bo čas,« je odgovoril sosed in zapeljal na svoje dvorišče. Andrej in oče sta šla v hišo ...

* * *

Božič, ki so ga pri Kolarjevih prav dobro obhajali, je minil. Andrej se spomni, da se je namenil v teh počitnicah k stricu, ki je bival kaki dve uri od tod v gorah. »Oče,« je rekel, »ko ste bili zadnjič v mestu, ste mi obljubili, da pojdem k stricu. Če bo jutri lepo, pa grem, gotovo ga bo veselilo.«

»Pa sneg je,« pravi oče, »padeš v gorah v kak prepad in se ubiješ, ker je vse polzko. Odloži rajši na Veliko noč.«

»O, oče, nič se ne bojim, saj sem bil že večkrat tudi pozimi gori.«

»No, pa pojdi!«

Drugo jutro je vstal jako zgodaj. Mati mu je zavila v papir meseno klobaso in kos kruha, češ, da ne bo lačen spotoma. Oče mu je prinesel palico, da se lahko grede upre nanjo, da mu ne zdrkne. Oblečen v toplo suknjo, preskrbljen za želodec in s palico v roki jo je mahnil proti stricu.

Ravno se je bilo pokazalo solnce na nebu, ko je stopal po polju. Vrhnja snežena skorja se je bliščala, kot bi bila posuta s samimi biseri. Pod nogami mu je škripalo, začelo ga je zebsti v ušesa. Stopil je hitreje, da se ugreje. Dolino je imel kmalu za seboj, in zdaj je bilo treba iti navzgor. Trdno je prijel palico in začel počasi stopati kvišku. A pot navzgor je vse drugačna kot po dolini; ni še dolgo hodil, ko mu je začelo prihajati vroče. Odpel je suknjo, popravil klobuk nazaj in si obrisal znoj s čela. Pot je držala polagoma vedno višje. Hodil je počasi in se oziral sempatja ter občudoval razgled, ki se mu je nudil vedno lepši, čim višje je stopal.

Nasproti mu je pridrsal star berač. Opiral se je ob bergljo in pazil, da mu ni zdrknila. Ko je prišel do Andreja, se je ustavil.

»Kam pa ti, mladi gospod, v hrib?«

»K stricu.«

»K stricu, k stricu,« je ponavljal berač, »pa tu gori so slabi strici, dragi moj! Veš, še prenočišče sem sinoči komaj dobil. Ti preteti gorjanci, kako so trdi. Tri rožne vence moraš prej zmoliti, preden dobiš peščico moke; krajcar pa obrne dvajsetkrat; preden ti ga da. Naa, sem gori pa nikdar več; sem mislil, da bo bolje.«

»Nič se ne jezite, očka, da le toliko dobite, da se preživite. Veste, gorjanci niso bogati ljudje. Če sami nimajo, ne morejo dati.«

»E, e, zdaj jih pa še zagovarjaj! Nekaj več bi tudi lahko bilo.«

»No, no, da ne boste preveč gorjancev obirali, ki so pošteni ljudje, vam pa jaz dam nekaj.«

Segel je v žep in dal beraču zavitek, ki je v njem bilo to, kar mu je bila mati dala za popotnico.

»Vidiš, ti si fant, da malo takih. Sem slišal, da zdaj v mestu za gospoda študiraš. Bog daj srečo, ti boš še enkrat res velik gospod. Zbogom!«

Krevsal je dalje navzdol, Andrej pa navzgor. Njegovo bistro oko je že oddaleč zapazilo stričevo hišo na sosednjem hribu in zraven nje vinsko klet.

»Hitro sem prišel danes gori, čeravno je slaba pot,« misli sam pri sebi. »Aha, tukaj bo menda tisti prepad, ki mi ga je že oče večkrat kazal. Grem majhno bliže, da ga pogledam, saj pasti ne morem vanj.«

Zavil je malo s poti na stran. Ob prepadu je rasla tanka smreka, blizu nje majhen hrast. Andrej je stopil med drevesi, a ni se mu zdelo dosti varno. Stopil je k smreki, se je oprijel z eno roko, z drugo pa zasadil palico v zemljo in se nagnil nad globočino.

Globoko v prepadu je šumljala majhen potoček, ki ga je Andrej komaj slišal, a videl ga ni. Na drugi strani brezdna so rasle tri debele bukve, in na eni teh je zapazil veverico, ki je ravno luščila na tanki veji neko zrno. Izdrl je palico in zamahnil z njo po zraku. »Vššš...« A veverica je menda mislila, češ, naj le straši, do mene itak ne more. Luščila je svoje zrno dalje. »Ti zlomek, ne greš,« rekel je Andrej in ob tem udaril z nogo ob kamen, na katerem je stal. Kamen se je zamajal. Andrej se je oprijel trdneje smreke, a bilo je prepozno. Kamen se je odločil in potegnil s seboj še precej zemlje in drrr... šlo je vse skupaj z Andrejem vred v prepad...

»Kje sem?...« To se je bilo zgodilo tako naglo, da se Andrej v prvem trenutku niti zavedel ni. Ogledal se je v globini na vse strani in videl je okrog sebe le sneg in pot, ki se je bila naredila, ko se je peljal v prepad. »Prepad...« Zona ga je obšla po vsem telesu. Začel se je tipati, če ima še zdrave vse ude. K sreči se mu ni zgodilo ničesar, strahu pa ni mogel skoraj dihati.

»Kako pa sedaj ven?« se je vprašal, ko se je zavedel. Malo nad seboj je zapazil svojo palico, ki je bila obtičala na korenini. Splezal je po njo; ko jo je dosegel, je izkušal lezti navzgor, pa se mu je popeljalo nazaj. Večkrat je izkušal, a prišel ni nikamor, vedno je bil zopet na starem mestu.

Videl je, da tako ne pride na vrh. Iskal je sempatija mesta, kjer bi mogel ven, a nikjer ga ni dobil. Žalosten in obupan je stal ob potoku, ki je tekel mimo njega, in strah se ga je polotil... »Nikjer ne morem ven, ali naj zmrznem in umrjem tukaj?« Iz oči so se mu udrle solze in začel je klicati na ves glas. A kdo naj ga sliši s tega nesrečnega mesta. Nikjer ni izhoda, od nikoder človeškega glasu, do vrha tudi gotovo ne seže njegov glas, da bi koga privabil. Bilo ga je vedno bolj strah. Zavpil je zopet na vse grlo... Tedaj pa zasliši od zgoraj močan glas: »Kdo je?«

»Jaz,« je zavpil, v srcu se mu je posvetil žarek upanja, da bo rešen.

Njegov stric, ki je bil k njemu namenjen, je šel slučajno po poti mimo prepada k bližnjemu sodarju in slišal glas, ki je prihajal iz globine. Premišljal je mož, kako bi prišel do nesrečneža. »Nič,« si misli, »ubil se ne bom, saj gre po mehkem snegu...« Sedel je na rob in se spustil dol.

Obstrmi, ko zagleda sina svojega brata... »Andrej, kako si prišel sem!?!«

»Ponesrečilo se mi je, ko sem hotel tu noter pogledati.«

»Noter sva prišla oba, kako bova pa ven? Pojdi za menoj!«

Stric je korakal naprej, Andrej za njim. Prišla sta do mesta, kjer dela potoček precej visok slap. Priti gori je bila težava. Pa stric si je vedel

pomagati. Vzel je iz žepa svoj zakrivljen nož in odrezal par debelih palic, ki jih je na koncu ošilil. Zabil je s kamenom en klin v zemljo in se uprl z nogo ob njega. Nekoliko više je zabil drugi klin in se potegnil na njega in tako naprej. Zasadil je kakih deset klinov in bil je na vrhu. Splezal je ob njih nazaj.

»Fant, zdaj pa le! Slecij suknjo in jo daj meni, da si jo privežem na hrbet. Stopi na klin, porinem te do drugega. Če bo po sreči, bova kmalu na vrhu.«

Počasi sta se plazila od klina do klina in slednjič splezala na vrh. Premagala sta največjo oviro. Od tod sta šla naprej ob potoku navzgor in prišla končno po ovinkih na vrh na drugi strani stričevega doma. Andrej je zopet oblekel suknjo, v četrtr uri sta bila pri hiši.

Pozdravili so ga vsi veselo, a on se ni mnogo menil za to. Strah in trud sta ga tako izmučila, da je zadremal na klopi ob peči. Šel je v posteljo in trdno zaspal. Stric pa je pripovedoval svojcem, kako ga je rešil iz prepada. Drugi dan proti poldnevu se je poslovil pri stricu, končno pa še rekel: »Pomnil bom, kako sem hodil k stricu.«

Valentin Lavbič,
učitelj v Trbovljah, je padel
kot enoletni prostovoljec
na severnem bojišču.

Stotnikovo pismo.

Končali smo bitko krvavo,
potihnil je grom topov,
pregledal sem vrste junakov:
Vaš sin več ne pride domov.

Ne jokajte, oče, za sinom,
ne bo Vam več njive oral,
ne bo več pšenice sejal,
na tujem je mrtev ostal. . .

Davorinov.

Vzdih.

*Le vojna, sama vojna
po glavi mi šumi,
in kamor pridem, vojna
vznemirja vse ljudi!*

*Ne s koso, temveč s stroji
kosi povsod zdaj smrt,
kot, da izpremeniti
ves svet v svoj hoče vrt!*

*Kaj žrtev so požrla
domača, tuja tla;
na zemlji pa odprta
še niso žrela vsa. . .*

*Otročkom, ki o strašnih
še ne vedo stvarih,
celó že z ličec gine
mladostni cvet in smeh!*

*O, Bog, vsaj teh nedolžnih
usmili se sirot
in z mirom skoraj reši
nadaljšnih jih grozot!*

Fr. Rojec.

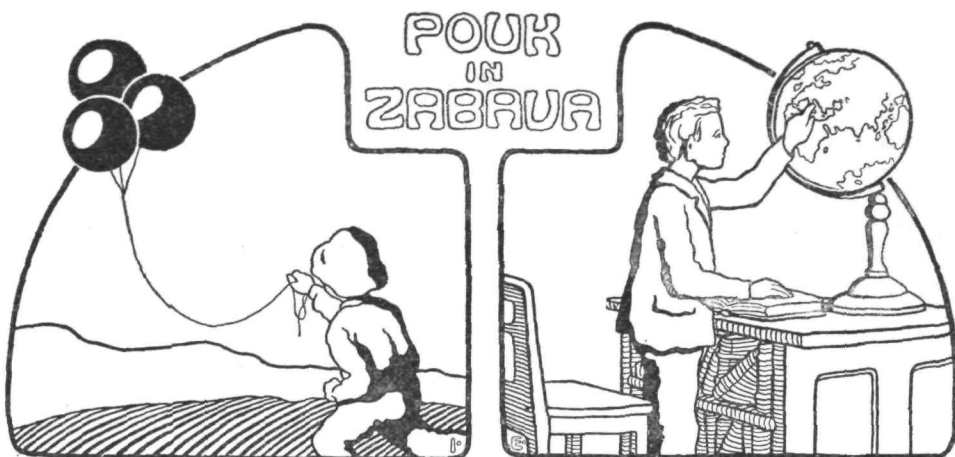

Obljuba Gospodu.

Glej, Tebe bomo se držali
in šli s Teboj čez šum valov —
na pesku žgočem sladko spali
in k svojcem šli pojoč domo. . .
Sovrag naj zemlje nam naskoči,
Ti pahneš ga, in krvaveč
izgine zapuščen ponoči!
A k sebi dvigneš ga ljubeč,
ko se prijatelj v smrti loči,
odpašeš borb mu ljutih meč!

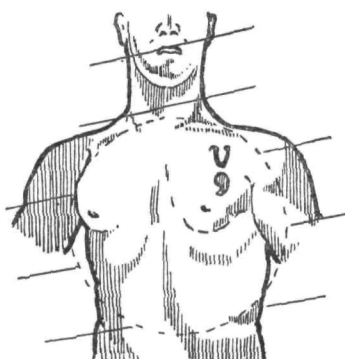
Fran Žgur.

Zastavica v podobah.

Priobčil Vlado Rojec.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Zimski večer.

Počasi.

Besede zložil *Simon Jenko*.

Uglasbil *Iv. Kiferle*.

1. Poj - di, Min-ka, za - pri du - ri, peč s pa - nja - či mi pod - ku - ri,
2. Sem - kaj, hčer-ka, se - di k me-ni in ko - lo-vrat svoj za - že - ni.
3. kak nam je ro - ko po - da - jal, ko od do - ma je od - ha - jal.
4. Šel od nas je v kra - je tu - je, ko - der voj - na, smrt go - stu - je.
5. Tre - tje le - to list po - sla - ni nam nje - go - vo smrt o - zna - ni.

- luč mi v le-šcer - bi na - pra - vi, stol moj k pe-či sem po - sta - vi!
- Pra - vi mi o bra - tu svo-jem, o e - di-nem si-nu mo - jem,
- Ti si solz-na zdi-ho - va - la, ma-ti je na glas jo - ka - la.
- Do - kaj je mi - ni - lo ča - sa, da o njem ni bi-lo gla - sa.
- Od ta - krat je tvo - ja ma - ti bi - la ne - ha - la jo - ka - ti.
6. Le - gla je pa ni več vsta - la, v Bo - gu o - smi dan za - spa - la.

Slovenski učitelji — junaki.

V današnji številki priobčujemo slike treh slovenskih učiteljev, ki so kot vojaki padli za domovino na bojnem polju. — V »Zvončku« nameravamo objaviti slike vseh junaških naših učiteljev, ki so prelili svojo kri v tej strašni vojni in tako v dejanju izpričali tisto domovinsko ljubezen, ki so jo po naših šolah vcepljali v srca slovenski mladini. — Obračamo se do prijateljev in tovarišev teh padlih junakov-učiteljev s prošnjo, naj nam pošljejo njih fotografije, da jim moremo postaviti skromne spomenike v listu slovenske mladine!

Star kmet na bojišču.

Iz Budimpešte poročajo: Odličen poslanec je pripovedoval zanimivo vojno prigodbo: V moji sosesčini, gori v Gömörskem komitatu, živi star kmet, ki ga poznam in cenim že celih 40 let. Mož dela neumorno in si prizadeva ustvariti boljše življenske pogoje. Sčasoma si je pridobil manjše imetje: polje in živino. Pred približno štirimi tedni je prišel k meni in rekel: »Gospod, moj sin je padel na bojišču. Grem tja in ga pripeljem domov, da ga pokopjem v domačem kraju.« Te besede so me pretresle in globoko

ganile. Bile so izrečene tako mirno in skromno, a vkljub temu v glasu, ki je iz njega odmeval trden, resen sklep. Trudil sem se, da mu dopovem, da bi bilo njegovo potovanje na vsak način brezuspešno. Vojna še ni končana, in le vojaki smejo biti na bojišču, sem mu rekel, in še marsikaj drugega, sploh vse, kar bi moglo potolažiti globoko potrtega očeta. Kmet me je gledal osupnjeno in mi odgovoril: »Toda, gospod, delal sem le za svojega sina. Hotel sem mu izročiti polje in živino. A sedaj ga ni, in zato ne potrebujem nobene stvari več. Prodaj sem vso živino in sedaj grem, da spravim svojega sina domov.« In odšel je. Bil je dva do tri tedne v Galiciji in je pozvedoval o svojem padlem sinu, seveda brezuspešno. Te dni se je vrnil in je prišel zopet k meni. »Bilo je, kakor mi je pripovedovala Vaša milost. Niso me spustili na bojišče. Toda jaz ne odneham. Kakor hitro bo končana vojna, grem zopet tja, ker sem prepričan, da dobim svojega mrtvega sina, nakar ga spravim k večnemu počitku v domačo zemljo...« Ne sramujem se povedati, je rekel imenovani odlični politik, da so mu solze polile oči, ko sem segel sivemu starčku v roko, kakor da bi onemel.

Dragi gospod Doropoljski!

Čitala sem v »Zvončku«, da ste veliki prijatelj slovenske mladine. Zato sem sklenila, da Vam popišem svoj rojstni kraj Senožeče. Trg Senožeče leži v prijazni dolinici, ki se ob njem dviguje mogočni hrib Stari grad, čigar razvaline nekdanjega gradu se ponosno dvigajo proti nebu. Na levi strani državne ceste se razprostira krasno poslopje Senožeške pivovarne. Na malem gričku stoji lepa cerkev sv. Jerneja. Skozi trg teče bister potoček. Koncem Senožeškega trga se dviguje krasna štirirazredna ljudska šola. Jaz obiskujem četrti razred, drugi oddlek, učim se raznih predmetov. Veselilo me bo, ako bom zapazila svoje prvo pisemce v »Zvončku«. Z odličnim spoštovanjem

Ivana Sotlarjeva v Senožečah.

Odgovor:

Ljuba Ivana!

Lepo si nam opisala svoj ljubljeni rojstni kraj. Iz tega opisa vidimo, da so tudi Senožeče s svojo slikovito in zanimivo okolico naše ljubezni vreden košček lepe slovenske zemlje! In ta ljubezen naj Te vedno vzpodbuja k vztrajnosti, deloljubnosti in zvestobi!

*

Podpisana pošiljam to malo povest ter prosim, ako Vam je po volji, da jo postavite v »Zvonček«.

Presrečna deva.

Mračilo se je. Zvonovi so odmevali v tiho, s srebrnimi biseri posuto dolino, naznanjajoč žalostno novico.

Vse je bilo tiho, vse mirno, ko stopam po cesti, vračajoč se iz mesta domov. Čez dobro četrť uro pridem do lepe, popolnoma z grozdom obrastene hišice. Na pragu stoji mlada žena in si briše iz

oči debele solze. Nisem mogla, da bi je ne vprašala, kaj je tako žalostna, tako obžokana. Uprla je svoje oči vame ter rekla z mehkim, mirnim glasom: »Izgubila sem!« — Srce ji je zastalo, ni mogla dalje govoriti. Obrniviši se proč, je milo zajokala, čez nekaj trenutkov pa je vzkliknila zopet napol tiho, napol jokaje: »Izgubila sem edinega otroka, edini zaklad.«

Po teh besedah me prime za roko ter me vede skozi ozko, a vendar precej svetlo vežo do majhnih vrat. Stopivši v izbico, mi noga obstane, srce zatrepeče.

O, kakšen prizor! Vse polno vencev in cvetic, vse polno podob in gorečih sveč, v sredi te krasote pa je na odru, okrašenem z belimi lilijami, spala prelepa mlada, belo oblečena cvetka — Dragotina.

Nemo sem stala pred to cvetko, hudo mi je bilo pri srcu. A duša pa mi je bila polna ene čudovite lepe misli...

Ko stopim do vrat, so se mi oči zopet ozrle v prelepo devo in bolj sem čutila nego videla, kako je vendar srečna, kako srečna.

Ko sem stopila iz hiše, je bila že precej tema. Tupatam se je že prikazala zvezdica izza temnih oblakov. Bilo je tiho in mirno. Vladala je smrtna tišina. Pospešila sem korake ter urno stopala proti domu. Spotoma pa so me navdajale čudne misli. Vzklinila sem: »Kako je vendar strašno.«

Marsikatero drevo, ki ima morda že čisto suh vrh ali suhe veje, še raste; tu pa je mlada cvetka, ki se je komaj razcvetela ter začela uživati veselje, pa mora zveneti.

Po teh mislih sem dospela pred domačo hišico. Kmalu sem legla k počitku, se kmalu zazibala v sladko spanje ter sanjala čudovite sanje o presrečni Dragotini.

Z odličnim spoštovanjem

Margareta Srebotnikova
v Žvabeku, pošta Pliberk, Koroško.

Odgovor:

Ljuba Margareta!

Ako še kaj napišeš za moj kotiček, napiši kaj bolj veselega. Saj ni, da bi morali mladi ljudje — kakor je Tvoja Dragotina — umreti. Naj žive in se vesele življenja!

*

Dragi gospod Doropoljski!

Ko vidim, kako Vam pišejo druge deklice in dečki, Vam hočem tudi jaz pisati par vrstic. Hodim v III. razred. Koncem šolskega leta sem dobila jako lepo šolsko naznanilo. Dolge počitnice smo imeli letos zaradi vojne. Meni je bilo že dolgčas po šoli, ker jo jako rada obiskujem. Najbolj me pa veseli branje. Vaš »Zvonček« jako rada čitam ter vedno težko čakam prihodnjega zvezka, tudi svojim prijateljicam ga posojam. Koncem leta ga dam vezati. Stara sem 8 in pol let, vkljub temu se še vedno rada igram. Imam tri punčke in jim večkrat šivam s svojo prijateljico Olgico oblekce. Imam še mamico in papana, sestríc in bratcev nimam nič. Mamica ima pošto tukaj v Trebnjem, papa je pa učitelj. Drugič Vam hočem pisati kaj več. Prosim, denite to pisemce v svoj kotiček.

Vljudno Vas pozdravlja
Vam vdana

Nadica Vozlova,
učenka III. razreda v Trebnjem.

Odgovor:

Ljuba Nadica!

Čeprav si stara že 8 in pol leta, se še vedno rada igraš. Tako praviš sama. To ni pač nič hudega. Lepša je zabavna igra, nego da bi zapravjala čas z lenobo. Kadar je delo za šolo in dom dovršeno, takrat se sme vsaka deklica lotiti igre, ki je zanjo prikladna. Ker šivaš svojim punčkam oblekce, se s tem tudi — morda nehoti in nevede — učiš šivanja. In tako vidiš, da je igra lahko zabavna in obenem koristna.

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Večkrat sem se že namenil Vam pisati. Ali ne boste jezni, ker Vas nadlegujem? Najprej Vam pišem, da me v šoli najbolj veseli petje, telovadba in čitanje. Pišem Vam tudi, da sem zdaj star 12 let in hodim v I. razred, IV. oddelek, ljudske šole. Starše in gospoda učitelja imam

jako rad. Tudi Vas prosim, da bi natisnili to moje slabo pisanje v svoj kotiček.

Srčno Vas pozdravlja

Maksimilijan Slemenšek,
učenec I. razreda v Šmihelu.

Odgovor:

Ljubi Maksimilijan!

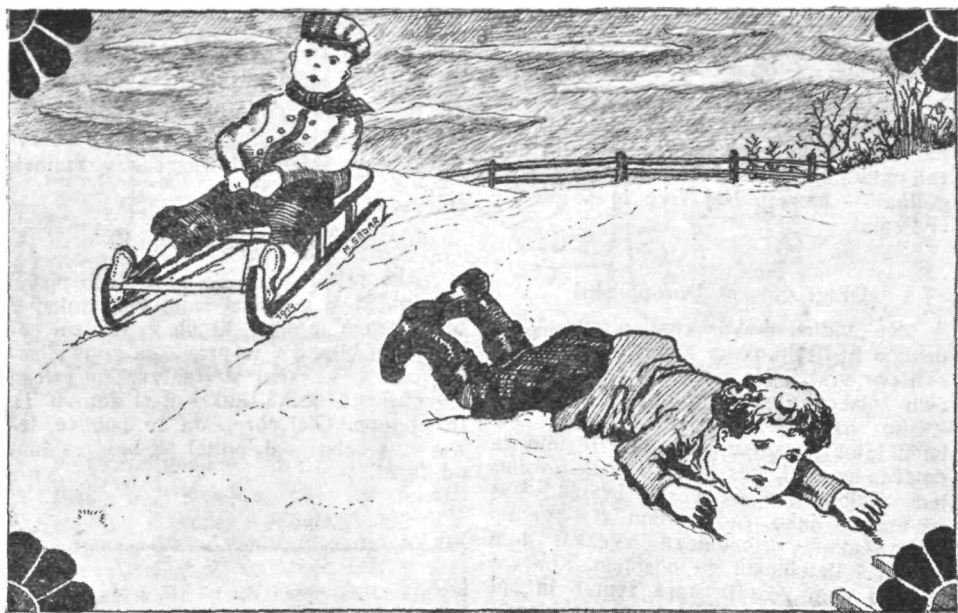
Ako primerjaš svoje natisnjeno pismo z onim, ki si ga pisal sam, vidiš tukaj v tisku vejice in pike, ki jih v Tvojem rokopisu ni bilo. To se pravi, da živiš z rabo ločil v velikem sovraštvu. Za vrlega slovenskega dečka, kakršen si gotovo Ti, to ni lepo. Glej torej, da se pobliže seznaniš z rabo ločil, potlej pa boš res fant od fare!

*

Kaj naj pišem g. Doropoljskemu?

V šestnajsto leto.

Ob vstopu v šestnajsti svoj letnik presrčno pozdravlja „Zvonček“ vse dosedanje svoje naročnike in sotrudnike! Živimo v težkih in resnih časih. Bojna vihra hrumi malone po vsem svetu. Koliko naših očetov, bratov, sinov, sorodnikov in znancev vihti bojno orožje tam, kjer ima smrt tako bogato žetev! Slovenski narod je dal domovini ogromno število pogumnih in zvestih vojakov!

Vzlic vsem težavam hoče „Zvonček“ še nadalje izvrševati svojo plemenito nalogo, ki jo izpolnuje po svojih najboljših močeh vsa leta izhajanja. Zato mu je treba podpore. Ker smo vse, kar smo imeli, žrtvovali za svoj list, nismo mogli nabrati zakladov, da bi zajemali iz njih, ko so tudi nad nas prihrumeli siloviti časi. Obračamo se zato do vse slovenske javnosti s prošnjo, naj ne pozabi našega lista, ampak naj nam zvesteje kot doslej stoji ob strani, da ohranimo slovenski mladini vsaj to, kar je njene — naš list! Ob dobri volji more vsakdo z majhnim trudom „Zvončku“ pridobiti po enega novega naročnika.

Gospod strokovni učitelj Dragotin Humek je obljubil narisati za vsako „Zvončkovo“ številko lepo uvodno vinjeto. Sploh bo naša skrb, da bomo tudi letos priobčevali lepe, po večini izvirne slike in risbe. Čim večja bo podpora, tem lepši bo list. Naj stori vsak svojo dolžnost, pa bo dobro na vse strani!

Uredništvo in upravništvo.